

Dag Leonardsen behandler også et andet kriterium, som er mere debatteret i offentligheden end ovenstående kriterium. Et vigtigt kriterium for en lærebogs værdi er efter forfatterens mening muligheden for kritisk holdningsdannelse på dens grundlag. Kritisk holdningsdannelse vil langt de fleste jo nok opfatte som et gode så længe "kritisk" ikke er nærmere defineret. Men for at tage stilling til kriteriets relevans er det afgørende netop at kende indholdet i det "kritiske", og det oplyser forfatteren desværre ikke særligt præcist om. Der tales i vage vendinger om en modsætning til det etablerede samfunds normer, men det er langt fra tilstrækkeligt, helt bortset fra, at det etablerede samfund lige er blevet citeret for at lægge vægt på, at der i skolen udvikles evner til selvstændig kritisk vurdering (p. 49). Ligeledes bliver det heller ikke klart, hvordan indholdet i lærebogen skal være, for at kravet kan siges at være opfyldt. Det er for mig at se et spørgsmål om en lærebog i sig selv kan være grundlaget for en kritisk holdning (hvad denne så end består i). Det afgørende for holdningsdannelsen bliver i sidste instans formidlingen af stoffet. Lad mig udtrykke det lidt firkantet. En "ukritisk" lærebog kan være et udmærket udgangspunkt for en "kritisk" holdningsdannelse, en "kritisk" lærebog et udmærket redskab for indlæringen af doktrinære opfattelser.

Bogens titel skaber forventning om en nærmere behandling af de to centrale begreber, indoktrinering og politisering. En sådan analyse udebliver, men bogens redaktør indleder med nogle betragtninger om indoktrineringens forkastelighed og politiseringens velsignelser. Med et citat defineres politisering: "Politisering er forplikta av det som er sant og fornuftig. Siden det som er sant og fornuftig ikkje er endegyldig og eintydig gitt er politisering nødvendig knytt til dialog." (fra forordet).

Peter Foverskov

Atle Hellevik, Det ansvarlige oprør. AIK og EF-motstanden i Arbeiderpartiet, Oslo: Universitetsforlaget, 1979, 223 s.

Bogen er resultatet af en revideret hovedopgave i historie ved universitetet i Oslo i foråret 1978. Dens emne er en ad hoc organisation, Arbeiderbevegelsens Informasjonskomité, der under EF-folkeafstemningsdebatten i 1972 blev et accepteret samlingssted for Arbeiderpartiets EF-modstandere. Dens sigte er at belyse oppositionelle gruppers meget vanskelige arbejdsforhold inden for de etablerede partistrukturer, og dette gøres grundigt og solidt.

Dag Leonardsen behandler også et andet kriterium, som er mere debatteret i offentligheden end ovenstående kriterium. Et vigtigt kriterium for en lærebogs værdi er efter forfatterens mening muligheden for kritisk holdningsdannelse på dens grundlag. Kritisk holdningsdannelse vil langt de fleste jo nok opfatte som et gode så længe "kritisk" ikke er nærmere defineret. Men for at tage stilling til kriteriets relevans er det afgørende netop at kende indholdet i det "kritiske", og det oplyser forfatteren desværre ikke særligt præcist om. Der tales i vage vendinger om en modsætning til det etablerede samfunds normer, men det er langt fra tilstrækkeligt, helt bortset fra, at det etablerede samfund lige er blevet citeret for at lægge vægt på, at der i skolen udvikles evner til selvstændig kritisk vurdering (p. 49). Ligeledes bliver det heller ikke klart, hvordan indholdet i lærebogen skal være, for at kravet kan siges at være opfyldt. Det er for mig at se et spørgsmål om en lærebog i sig selv kan være grundlaget for en kritisk holdning (hvad denne så end består i). Det afgørende for holdningsdannelsen bliver i sidste instans formidlingen af stoffet. Lad mig udtrykke det lidt firkantet. En "ukritisk" lærebog kan være et udmærket udgangspunkt for en "kritisk" holdningsdannelse, en "kritisk" lærebog et udmærket redskab for indlæringen af doktrinære opfattelser.

Bogens titel skaber forventning om en nærmere behandling af de to centrale begreber, indoktrinering og politisering. En sådan analyse udebliver, men bogens redaktør indleder med nogle betragtninger om indoktrineringens forkastelighed og politiseringens velsignelser. Med et citat defineres politisering: "Politisering er forplikta av det som er sant og fornuftig. Siden det som er sant og fornuftig ikkje er endegyldig og eintydig gitt er politisering nødvendig knytt til dialog." (fra forordet).

Peter Foverskov

Atle Hellevik, Det ansvarlige oprør. AIK og EF-motstanden i Arbeiderpartiet, Oslo: Universitetsforlaget, 1979, 223 s.

Bogen er resultatet af en revideret hovedopgave i historie ved universitetet i Oslo i foråret 1978. Dens emne er en ad hoc organisation, Arbeiderbevegelsens Informasjonskomité, der under EF-folkeafstemningsdebatten i 1972 blev et accepteret samlingssted for Arbeiderpartiets EF-modstandere. Dens sigte er at belyse oppositionelle gruppers meget vanskelige arbejdsforhold inden for de etablerede partistrukturer, og dette gøres grundigt og solidt.

Ud fra en politologisk betragtning er det interessante ved Helleviks bog imidlertid en art test af en ganske spændende tese. På den ene side har ikke mindst EF-folkeafstemningerne i en række lande understreget, at folkeafstemninger ofte er anvendelige konfliktløsningsmekanismer i spørgsmål, som partierne ønsker isoleret fra det kendte konglomerat af "issues", som determinerer det partipolitiske landskab, fordi delingslinien mellem tilhænger- og modstandersynspunkter går på tværs heraf. På den anden side er det en del af folkeafstemningers væsen, at ad hoc organisationer får større spillerum end ved parlamentsvalg eller i den partipolitiske dagligdag og dermed indeholder en potentiel trussel mod veletablerede partipolitiske strukturer. Helleviks bog kan i så henseende anbefales som nervemedicin for partiledere.

AIK blev dannet i begyndelsen af 1972 som en alliance mellem Arbejderbevægelsens Ungdomsfylkning (AUF), der som andre ungdomsorganisationer lå et godt stykke til venstre for moderpartiet og kunne være svær at adskille holdningsmæssigt fra det norske Socialistisk Folkeparti, og 2 fagforbund med tilslutning i Oslo-området. Der blev her opbygget et effektivt organisationsapparat, som hovedsagelig blev finansieret af Folkebevægelsen mod ED, dvs. norsk landbrug! Det ligger snublende nært at antyde, som Hellevik da også gør uden at kunne bevise noget, at AIKs aktivitet lige netop sikrede de sidste få procent Nejstemmer, der gjorde udslaget den 25. september.

Mere interessant er imidlertid udviklingsforløbet efter folkeafstemningen, idet AIK inden for mindre end et 1/2 år kollapsede som en konsekvens af uenighed om den fortsatte målsætning, stop for landbrugets pengesæk, manglende støtte fra kendte personligheder efter EF-afgørelsen osv. Den 25. marts 1973 forlod AIK formelt Arbejderpartiet for senere at indgå i "Socialistisk valgforbund".

Helleviks kildemateriale baseret på AIKs arkiv suppleret med et halvt hundrede interviews og privat arkivmateriale fortæller en ganske spændende historie om, hvorfor det gik, som det gjorde. Alt som kunne krybe og gå af EF-modstandere med en eller anden form for position i partiet blev trukket frem for offentligheden gennem brochurer, avisartikler, annoncer osv. Hovedformålet for AIK var at gøre den latente EF-modstand så synlig som muligt for vælgerbefolkningen. Den udadvendte virksomhed blev dominerende, en facade af respektabel EF-modstand blev skabt - og fik succes. Men efter folkeafstemningen blev AIK lammet.

Konklusionen er, at det betaler sig for store partier at isolere prekære spørgsmål via folkeafstemninger og at vise storsind over for afvigere fra den rette tro, da der efter vælgerbefolkningens afgørelse er gode muligheder for at genfinde fodslaget. I så henseende kan bogen have interesse for os i Danmark

og naboerne i Sverige, der inden længe skal fælde dom over kernekraftens vel-signelser. Forskningsmæssigt burde Helleviks bog virke som en spore for et parallelt studium af "Socialdemokrater mod EEC", der var virksom i 1971-72 og først formelt blev opløst i 1975 efter den britiske EF-folkeafstemning.

Carsten Lehmann Sørensen

Kinas nye industripolitik - den større industri. Den Ny Verden 13. årg., 1979, nr. 2. 155 s. 19 kr.

Kinas hidtidige udvikling i retning af de 'nyligt industrialiserede lande' og betydelige omlægninger af den økonomiske politik betyder, at titlens 'nye' på mange måder allerede er den forrige industripolitik, en skæbne som skriftet deler med mange bøger om Kina. Det skal ikke lastes forfatterne, ni geografer, sociologer, historikere m.m., der i 1978 besøgte Kina. Det er bestemt værdifuldt, at der er gjort en start på en dansk behandling af emnet.

Kjeld A. Larsen og Knud Erik Skouby tegner sig for 50 pct. af stoffet. Uden strikt definition af industripolitik diskuterer de moderniseringsprogram, planlægning, regionalpolitik, ledelsesformer og værdiløvsdebat. Der er ingen fælles metode eller hovedsynspunkt i forfattergruppens arbejde, men det er en ikke nærmere underbygget grundopfattelse hos dem, at Kina objektivt befinder sig på begyndelsesstadiet af overgangen fra ekstensiv (udbygning af produktionsapparat og inddragelse af nye arbejdere) til intensiv akkumulation (produktivitetsforøgelse med samme arbejdsstyrke). Derfor er produktivitetsforøgelse et "nødvendigt økonomisk krav" - et deterministisk synspunkt der ikke rummer nogen forklaringskraft.

I et uklart afsnit om teknologipolitik, defineret som valg mellem eksisterende teknikker, opstilles den periodiseringshypotese, at tiden siden 1960 kan betragtes som een fase, nu som tilforn præget af princippet om "så vidt muligt at anvende den teknologi der under de givne betingelser er mest effektiv". Det, der har ændret sig, er ifølge forfatterne blot indholdet af effektivitetsbegrebet og definitionen af givne betingelser! Teknologipolitik (mere gængs defineret til at omfatte holdningen til importeret teknologi) har, fordi den involverer spørgsmål om lighed, nationalfølelse, socialismens videreudvikling etc., været emne for vigtige konflikter i Politbureauet. De berøres kun i en henvisning til "de fires" kritik af vestlig teknologi - og her accepteres sejrherrenes historieskrivning, der tilslører, at det snarest var afhængigheden af denne